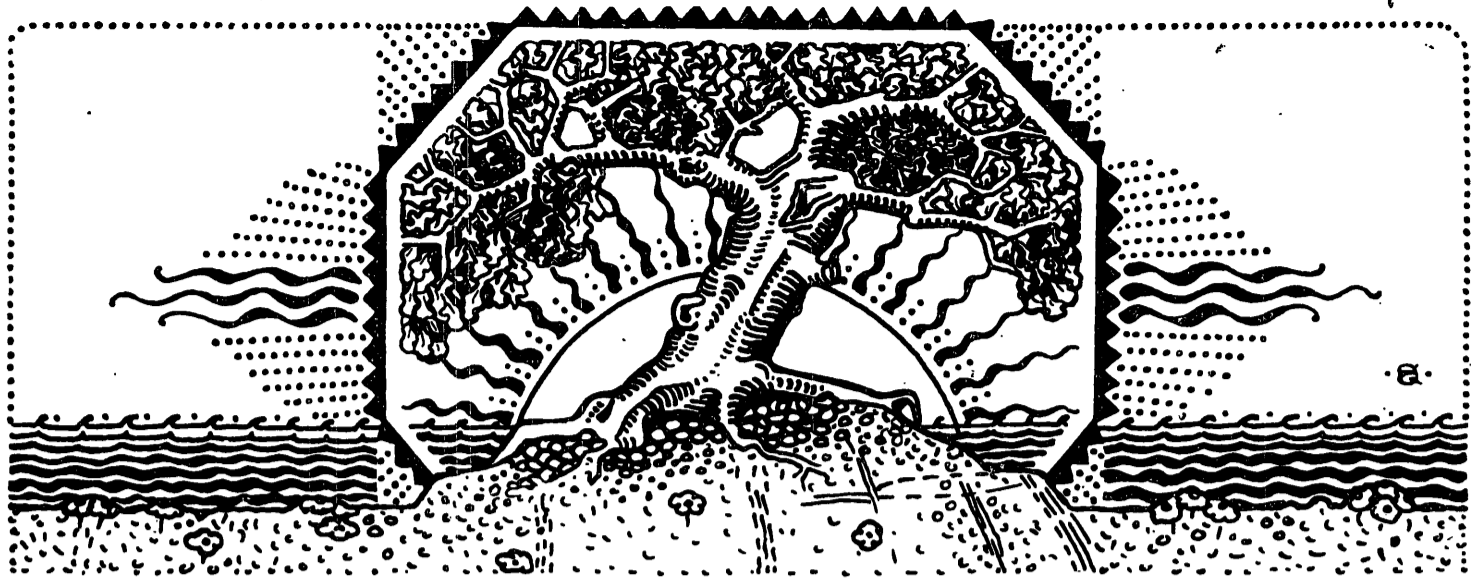

359

10/16

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

(11:te årg.)

Stockholm 1916, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 8 Augusti</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktion: ANNA LINDHAGEN. JULIA STRÖM-OLSSON.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1916</p>
-------------------------	--	---	---	-------------

TVÅ ÅR.

Pessimismen gnager oss, såsom aldrig tillförene. Och detta med rätta. Så länge makt skall få vara rätt finns ej jordmån för någon optimism. Ty förhoppningarna om utveckling äro oskiljaktigt förenade med att rättens princip erkännes vara grunden för såväl nationellt som internationellt liv.

Men huru djupt pessimismen slagit sina rötter i våra hjärtan måste vårt medlidande och våra protester dock ständigt vara lika levande som de voro det den förfärliga tid för två år sedan, då världskriget var något nytt för oss.

I de neutrala länderna skola vi därför alla visa våra stackars krigförande medmänniskor att vi lida med dem och att vi, om vi bara få tillåtelse därtill, vilja förhjälpa dem till en rättvis fred.

Låt oss därför mangrant samlas till demonstrationerna den 6 augusti!

Låt oss hissa våra flaggor på halv stång den dagen! Detta har ju sedan

Flaggan på halv stång den 6 aug. 1916.

gammalt varit ett övligt tecken på sorg.

I det cirkulär, som utsänts från 1916 års fredskommitté i Sverige för att uppmana till en allmän fredsdemonstration den 6 augusti, säges följande:

”Den 1:a nästk. augusti ha två år förflutit efter världskrigets utbrott. Neutrala konferensen, 1916 års fredskommitté i Sverige, Anti-Oorlog Raad i Holland m. fl. fredsorganisationer inom skilda neutrala länder ha ansett som en plikt att denna dag söka anordna olika slag av demonstrationer, möten o. d.

för att åstadkomma en allmän opinion för en snar och varaktig fred, grundad på rättvisa och humanitet.

Folken längta efter ett slut på kriget och de neutrala länderna böra under sådana förhållanden känna sig uppfordrade att erbjuda sina tjänster för att åstadkomma en medling mellan de stridande.

Det är sålunda nödvändigt att inom de neutrala länderna kraftigt opinera

för freden. Särskilt gäller därvid att söka förmå de neutrala regeringarna att låta sammankalla en officiell konferens i ändamål att underlätta fredsun-derhandlingars upptagande och överlägga om grunderna till en internationell rättsordning, som för framtiden tryggar individernas och folkens lika utvecklingsrätt under hägnet av politisk, ekonomisk och andlig frihet och bereder möjlighet för en allmän avvärning.”

A. L.

De arbetande kvinnorna och rösträtten.

I de sjuarton artiklar, som den eldiga och värtaliga Olympe de Gouges den 28 Brumaire 1793 framlade för Pariserkommunen, finna vi en motivering för anspråken på rättigheter åt kvinnorna, som för den dåtida situationen var mycket belysande. Den lydde: "Har kvinnan rättighet att bestiga schavotten, så måste hon också ha rättighet att bestiga tribunen".

Vi veta genom historien, att det ena av dessa privilegier blev henne och flera, som då kämpade för mänskliga rättigheter även åt kvinnorna, och som stodo i opposition mot konventets alla våldsdåd, tillerkänt. Ty samma år föll hennes huvud.

Det har, och säkert med rätta, påpekats, att under det historieskrivningen och skalderna från dessa revolutionstider betecknat kvinnorna enbart som "hyenor, drivande gäck med fasorna", det mycket sparsamt omnämns de många exempel, som finnas att tillgå på hjältemod och själstorhet från kvinnohåll. Kanske mera värdefulla att som situationsbild bevara åt eftervärlden än de överdrifter och den råhet, som genom lössläppandet av de mänskliga lidelserna taga sig de mest rysliga uttryck, och som vi förresten i närvarande tid ju inte ha alltför sparsamma exempel på, tyvärr.

Men fast det ju ej under normala förhållanden är någon risk till liv och lem att slåss för kvinnans frigörelse, så kan det vara nog så stor risk till heder och ära — det har ju vår generation fått skåda otvetydiga exempel på.

Tänk exempelvis på Ellen Key. Hur har hon icke för sina högt och modigt uttalade åsikter blivit hånad och hudflängd. De för henne mest kränkande argument, mest tarvliga insinuationer, har man begagnat sig av. Ty att hon, som var kvinna, kunde skriva om sådant, det var ju för galet! Och den kränkta dussinmoralens heliga harm flög i blyga purpurskyar över nationens ansikte.

Men sanningen segrade så tillvida, att det finnes tusenden, som öppet bekänna den, och Ellen Key är inte längre en främling i sitt eget land — som författarinna. Men som kvinna är hon ännu alltjämt en utstött, hon och med henne en halv nation. Utsött och utanför ifråga om rättigheter — ifråga om skyldigheterna få både hon och alla vi andra så gärna vara med. Ja, det är vår plikt.

När man nu tänker på alla de länders kvinnor, som mot sin vilja — ty man har ännu inte hört talas om någon kejsarinna, som denna gången velat och fått "sitt lilla krig" — blivit indragna i denna förfärliga världsbrand, så frestas man ovillkorligen att vrida på den ovan citerade satsen av Olympe de Gouges sålunda: Ha kvinnorna under ett stort, nationerna till det ytter-

sta pressande och prövande världskrig, visat sig så situationen vuxna att i många fall samhällets fortsatta funktion vilat på deras ansvar och arbete, då ha de också visat sig mogna för det politiska ansvaret och förrätten att om möjligt också förhindra ett nytt krig.

Då man därtill tänker på en sådan uppgift, över alla andra och framför allt annat, blir saknaden av den politiska maktbestämmanderätten en främmande förnedringskänsla, ej över sig själv, utan över dem, som medverkat och medverka till en dylik samhällsordning.

Sedan, i det dagliga, på ytan lugnt böljande samhällslivet fordra vi ju och behöva rösträtt och valbarhet för de många för oss viktiga reformers skull, som vi här med världsfredstanken som bakgrund nödgas kalla små, men som i sig själva äro så ytterst betydelsefulla.

Speciellt för arbetarkvinnan — och arbetande kvinnor överhuvud; ty tusentals kvinnor arbeta ju, om de också ej äro arbetarkvinnor — måste den politiska rösträtten vara ett medel, ej ett mål.

Det är århundradens orättvisor mot kvinnorna, som skola gottgöras i den mån det är möjligt, och som framför allt för kommande släkten skola vridas rätt. Och detta är icke enbart männens uppgift, ty, med all respekt — de mäktas det icke.

De, som emellertid få ett särskilt stort ansvar i utövandet av sin rösträtt, äro enligt min mening arbetarkvinnorna. Ty de ha hittills blivit tillbakasatta inte bara som kön utan även som klass. Och kunde stenarna tala, där generation efter generation trampat dödstrotta steg under nöd och umbäranden — det skulle bli till ett fruktansvärt jag anklagar!

Under alla livets skiften är det ingen, som för ett så hårt och tungt liv som arbetarkvinnan, gift eller ogift. Hon får arbeta hårt, betalas sämst och får försaka mest.

Vi kunna ju bara tänka på dessa sista år och den dyrtid, som gått och råder. Hur många fattiga arbetarehustrur ha inte förtvivlat under dess tyngd. Och hur många tror man ej ha fått göra det omöjliga. Ha sådana kvinnor intet värde för en nation, och sakna deras dyrköpta praktiska erfarenheter all betydelse?

Vi vänta och hoppas, att de alla snart skola känna både sitt värde och sin betydelse som samhällsmänniskor, och då torde de också komma att bli en faktor att räkna med.

För samhällets bästa, för släktets väl och för rättfärdighetsprincipens skull anhålla vi alltså hövligt, men bestämt, om politiskt mogenhetsbetyg åt svenska kvinnor.

Julia Ström-Olsson.
(Rösträtt för kvinnor.)

En fråga från Neutrala konferensen till deltagarna i Svenska spelen.

Var äro de andra?

Tyskarna, fransmännen, engelsmännen, finnarna, italienerna, österrike-ungernarna — och alla de andra! Var äro de andra?

Kora ihåg 1912!

Just på den här platsen, på arenan framför oss, ja, på åskådareläktarna runt omkring hade samlats en glad och brokig blandning av folk från alla världens nationer, som kom Edra hjärtan att strömma över av vänskap. Ni skandinav, Ni hälsade alla dessa främmande gäster med stormande ovationer. Ni skänkte dem minnen, som de aldrig skola förgäta, och de lämnade Er med den vissa förhoppningen, att Ni allesammans skulle återse varandra i Berlin år 1916.

Kommer Ni ihåg de applåder, som dånade över Stadion, då ett världsrekord sattes, oberoende av vilken nation det var som hemförde segern? Huru Ni beundrade dessa Edra utländska kamrater för deras högt utbildade sportmannaskap, liksom de beundrade Er?

Var äro de nu?

I Berlin var det ju Ni skulle mötas. Men Berlin är försänkt i sorg. I Paris har skrattet tystnat. I London råder förstämning.

Dessa präktiga unga män, Edra medtävlare och kamrater, dem skola Ni antagligen aldrig mer återse. De äro borta. Många av dem hava tävlat för sista gången.

Men Ni, som ännu äro kvar, oberörda av den brand som rasat över världen, Ni som funno sådan glädje och sporre i att tävla med goda kamrater från alla världens nationer, ägna under dessa de Svenska spelens dagar en tanke även åt dem därifrån Ni nu sakna och hylla deras minne genom att göra, vad i Er förmåga står för att den sjätte olympiaden är mätte bringa ett slut på kriget och skänka oss alla det mellanfolkliga broderskapets ädla frukt — freden.

Förening Eder med oss

i vårt arbete för att få ett slut på striden och återupprättandet av en fred grundad på mellanfolklig rättvisa!

Varför skulle icke de regler, efter vilka nationernas öden ledas, kunna bli lika rättvisa som de regler, Ni så samvetsgrant följa vid Edra spel?

Konvalescent.

De hade burit ut henne på den öppna verandan för att hon riktigt skulle få njuta av den sommarvarma majdagen och nu låg hon här med slutna ögon och tog emot de ljumma, doftbemängda fläktarna. De svepte som ett helt blomsterregn omkring hennes ansikte, smekningar, många, oräkneliga, som kom hennes bröst att höja och sänka sig som under ett mäktigt famntag.

Hon tyckte också, att hon vilade i en famn när hon låg härute. Det var som om den omgivande naturen fått en nästan mänsklig innerlighet över sig, som om den tröstande ville slå sina armar omkring henne.

Och den talade med en sådan övertygande stämma.

Aldrig hade hon känt det så som denna vår. Det spirande livet runt omkring henne grep henne på ett sätt, som hon aldrig tillföre erfarit. Det var nästan så att hon tyckte sig bära det under sitt eget hjärta. Hon förnam växtglädjen i var knopp, i vart skott, som sköt ut från unga grenar.

Växtglädjen och skaparelyckan.

Där stodo stammarna och sträckte ut sina grenar i famntag på famntag mot solen. Gudabensade, välsignade.

Och när vinden satte kronorna i rörelse och alla de spåda bladen dallrade var det som om en våg sköljt fram av sjudande, mäktigt liv, som strömmade till hennes hjärta och stod i omedelbar förbindelse med det.

Blomligt hade också det nya livet spirat upp inom henne, ömtåligt, knappt märkbart först. Det var ju en tid, då hon inte visste om hon var levande eller död. Viljan var borta, livslusten var släckt, som man släcker ett ljus. Det var natt omkring henne, förnimmelsen sinade till sist bort och tanken slocknade i ett tomt intet, som hon trodde vara slutet.

Det hade varit en svår tid.

Hon måste, nu efteråt, när hon fått tillbaka förmågan att tänka och reflektera, likna det vid en andlig åderlätning, varunder hennes själs kraft förrann.

Det var inte ett slag, som kommit på en gång. Ett våldsamt slag måste räknas som barnhärtigt mot det lidande hon gått igenom. För ett sådant slag faller man visserligen brutalt ner och krossas understundom, det kommer en att stelna för en tid och förlamar en invärtes, det gör en känslös, men det tar inte bort ens livskraft droppvis.

Det hade den sorg gjort hon burit på. Det var smärtor, under vilka hela hennes inre hotade att förblöda, smärtor, som lämnade själen kvar som en slamsa, som inte hade någon bärkraft längre.

Fru Inga Wern strök sig med handen över pannan och såg upp mot den klara, molnfria himmeln.

Så blå, så utsägligt blå himmeln var i dag! Den liknade ett öppet öga, tyckte hon, ett öppet öga, som såg rakt in i hennes och i sin genomskinliga, äkta klarhet lämnade svar på tusen frågor.

Det var en sådan blick man kunde längta efter under årtal. Den var som kommen

ur ett barnaöga och ändå så underligt djup och stilla.

Det var ljuvligt att sova här ute i naturen med det där ögat över sig. Man blev så lugn längst innerst; man slöt ögonen och somnade in så tryggt med ett leende på läpparna.

Trött hade hon varit — inte tyckt sig kunna ta ett steg längre. I klara droppar hade hon sett livet flyta ifrån sig. Hennes must, hennes styrka.

Där gick hennes första glada livstro, den ljusa förtröstans oskattbara pärla. Det var då det sorglösa skrattet förstummades, det smittosamt friska i hennes väsen fick dödsstöten. Det var då hon för första gången fick känna otillräcklighetens bittra smärta.

Otillräckligheten. Den hade sedan gått igenom allt. I var brusten illusion, som spant strängarna på hennes själs instrument.

Hon visste själv vilken kamp det varit för henne att hålla sig kvar i livet. Hon hörde till dem, som understundom endast något stort kan rädda. Något, helt.

De som lidelsefullt gå upp i en känsla förblöda ofta under halvneten.

Det hade hon hållit på och gjort.

Och ändå greps hon ibland av tvivel.

Hon hade tyckt sig förblöda under halvneten, men var det riktigt sant?

Var kanske det hon själv givit otillräckligt?

Halvt hade hon ju aldrig kunnat ge. När hon gav mätte och vägde hon inte, därtill reflekterade hon för litet, det kalla förnuffet hade aldrig varit hennes. Någon handelsvara för den mestjudande hade hennes kärlek dock inte varit.

Men var det ändå sant att det räckte till det hon gav.

Allt kanske inte alltid räcker till?

Det var på den sista tiden dessa tankar börjat komma över henne. Och märkvärdigt nog hade de lättat i stället för att göra mera ont.

Det är visserligen bittert när man givit allt och erfar att det ändå inte räcker till, men om hon däriifrån kunde få förklaringen på varför han övergivit henne var det henne likväl en källa till befrielse och lättnad.

Han hade inte gått ifrån henne därför att han inte hade något mera att ge, nej, det var när han kände, att hennes kärlek började svikta under de bördor han lade på henne han inte kunde vara kvar längre.

Det hade ju alltid varit ett lidande att hålla av den mannen. Ja, om någonsin en kärlek stått på lidandets gräns var det den kärlek man måste hysa till honom. Han krävde ju så oerhört.

Varje sträng i hans inre hade han spant; varje nerv hade han tänt.

Och vad han förstätt att spela på de strängarna. Det var musik i hjärtana den tiden. Och i deras ådror brann blodet hett, så hett, som det måste brinna, när två livstörstande väsen finna varandra i den helt krävande kärleken.

Ja, en gång hade hon levat helt och fullt. Det var en härlig tid.

Och hon vågade säga att den, genom vilken hon egentligen en gång levat, som lärt henne livets verkliga värde inte givit henne något helt. Hon hade vågat tänka

den tanken ut. Hur kunde hon nära en sådan stor osanning inom sig?

Hon såg för sig hans ögon. Ingen kunde hålla så intensivt ut för någons blick som han. Om någonsin en själ finner uttryck i blicken var det väl hans.

En eldsjäl och ett par brinnande ögon.

Så de kunde lysa och värma, till själens djup trängde de; hur de kunde insvepa en i hela stråflöden av utsäglig ömhet.

Hur rik hade inte han gjort henne genom sin kärlek? Hur hade hon någonsin kunnat kalla sig fattig och arm som varit ägarinna av sådana skatter?

Fru Wern slog upp sina glänsande ögon och fäste dem med ett fjärrskådande uttryck mot det blåa, lysande himlavalvet. Med himmelens blick i sin blev det så ljuvligt lätt att bära fram sitt lilla kärleksoffer.

Hon kände som om den smärta hon burit på började upplösas.

Vilken lättnad beredde det inte henne att här, när alla tankar drogos uppåt och fingokraft och vidd i sig, göra sin bikt.

Hur skönt att kunna ta hela skulden på sig när hon därigenom fick tillbaka sin tro på livet, på kärleken och den älskade.

Han hade inte svikit. Hur hade hon någonsin kunnat hysa en sådan tanke? Hon, som levat så tillsammans med honom, som känt den djupa, lidelsefulla eld, som brunnit inom honom. Hur hade ett sådant tvivel vunnit insteg hos henne?

Ja, sjuk hade hon varit — länge. Det var inte bara kroppen, som varit sjuk, ty en sådan sjukdom kan visserligen föra en mellan liv och död, men en sjukdom, som angriper själen och fräter på sinnet, kan ibland försänka en i en ännu ogenomträngligare natt. Den kan släcka hoppet inom en, riva upp hela ens väsen med roten.

Utan rot är man ju dömd att vissna. En rotlös själ — en rolös själ!

Fru Wern log. Ett befriande leende, som spred ett milt, nästan förklarande skimmer över hennes ansikte.

Ljuset hade kommit tillbaka. Det hade upplyst hennes innersta, skingrat mörkret i hjärtat. Ty äntligen, äntligen började hon se klart!

Nu först började hon på allvar tillfriskna. Läkarens försäkran hade hon inte fäst sig så mycket vid, det hade egentligen varit henne helt och hållet likgiltigt tills för endast en mycket kort tid sedan.

Hon hade ju inte velat leva.

Det fordras kraft att leva endast för livets egen skull. Hon visste inte om hon någonsin mäktat det. Utan ett intresse — var det så också endast en gäckande dröm — orkade hon inte leva. Hon hade inte kunnat tänka sig dag efter dag i en lång, oändlig kedja, utan ett intresse som band henne kvar vid livet.

Hon gjorde sig inte så mycket reda för det nu heller, såg intet framtidsperspektiv framför sig. Hon kände endast, att hon fått tillbaka så mycket kraft att det räckte till att åter våga börja tänka att leva på nytt.

Anna-Lisa Hjort.

Förräderiprocesen.

Hovrättens dom i "förräderiprocesen" har nu som bekant fallit. Den blev en bakläxa för allm. åklagaren och rådhusrätten, men upprättelse för de dömda blev det icke. Efter lång prövning fann hovrätten att det icke var möjligt vidhålla förräderiparagrafen, utan dömde efter Staafflagarna, men straffet togs så rundligt till att om någon reell lättnad för de dömda kan knappast bli tal. Men ur principiell synpunkt har utslaget dock sitt värde därför, att förräderiparagrafens tillämpning väl nu kan anses bragt ur vägen för slutdomen i denna sorgliga process och därmed det mest upprörande i hela saken, "det medborgerliga förtroendets förlust", icke mera kan återkomma. Återstår att se, om högsta domstolen kan vidhålla Staafflagarnas tillämpning med motivering att den hållna kongressen är att anse som offentlig menighet. Det är detta senare som framstår så fullkomligt absurt i hovrättens dom och vars konsekvenser, om domen kommer att stå sig, kan komma att få de ödesdigraste följder för vår arbetarerörelse. Skulle det visa sig, att en slutna kongress icke får diskutera medel och vapen i kampen för sina mål och strävanden, då ve oss den dag klasserna stå i strid på allvar. Då vet arbetarklassen att den har ingen annan rätt än den med makt kan göra gällande.

Men viktigast för ögonblicket är att stärka och vidga opinionsrörelsen för full rättvisa åt de dömda — den rätt, som ger dem fullt fria som hederliga och ärliga svenska män.

Just i pressläggningen meddelas genom pressen, att hovrättens dom överklagats i högsta domstolen, icke enbart av de dömda, utan ock av — justitiekanslern. Just den regeringsmaktens väktare om lagarnas efterlevnad, som har misstänkts för att vara hela processens tillskyndare, träder nu, då det hela kan arta sig att bli ett enda stort jättefiasko, öppet fram till hr Vallentins hjälp. Efter detta står processens politiska karaktär ännu mera fast och på den växande opinionen mot de hårda domarna bör detta verka endast ytterligare sporrande och ännu kraftigare skall därför kravet ljuda på rättvisa och frihet åt de nu sedan fyra månader enligt breda folk-lagers mening med orätt fängslade kongressdeltagarna.

K a r l R å d a m.

Krigets meningslöshet.

"Ännu aldrig har du, Europa, varit så maktöst, svagt och sjukt som du nu är i den skräckfulla glansen av mordiska vapen. Aldrig har du varit så moget till fall, så dömt till uadergång, som du nu är i din inbillade storhet och din förmenta makt. Se här din sista frukt — detta stål, dessa granater och bomber, som dina söner alstra på din mark. Denna mark har dock burit bättre frukter."

J. S. M a c h a r.

På krönet av en långsamt stigande ås, som skarpt avtecknar sig mot den ljusblå bakgrunden, reser sig ett naket träkors mot himmelen, och vid dess fot ligger en bondkvinna på knä.

Denna lilla bild är kanske mitt starkaste intryck från en nyligen företagen resa genom Galizien, och dock saknas här icke gripande erinringar om krigets verkningar. Ju mer tåget från Krakau närmar sig Lemberg, dess hemskare bli vittnesbörden. Hela sträckor äro dödsåkrar, där små träkors antyda de fallnas sista vilorum. De små halmtäckta och mossslupna ruteniska bondstugorna ha längs järnvägslinjen mestadels blivit skonade av granaterna, men förnämligare byggnader ha varit tacksamma skottavlor. Här spöka de nakna yttermurarna av ett stenhus utan tak, där reser sig den höga skorstenen av en grusad fabrik. Vid varje flod och bäck sticker skelettet av en sprängd järnvägsbro upp ur vattnet. Och förbisusande tåg med hemförlovade soldater, sårade och krigsfångar, bära bud från Bukowina, där striden ännu rasar. Någon enstaka gång kretsar i luften en underligt surrande jättechumla med vitt utspända vingar — det är en tysk flygare, som spejar österut.

Men fastän människorna äro onda, är himlen god. Vårregnet har länge sedan sköljt bort alla fläckar av blod, den saftiga grönskan täcker förvittra-

Mänskligheten är seglivad och överlever alla katastrofer. Det är bara så irriterande, att den alltid skall välja den längsta krokvägen och måste uttömma alla möjligheter till misstag, innan den blir färdig med ett definitivt steg mot det bättre.

A m i e l.

de ben, och blommor spira upp ur igen-skottade skyttegravar. Jag stannade vid en liten station, där kyrkan var nästan totalt härjad av eld. På kyrkogården sprungo barn omkring bland sönderbrutna kors och bräckta stenar. Barnen kunde åter leka, ty de behöfve åtminstone ej längre frysa. Majsoien färgade en smula deras bleka kinder och livade deras lemmar. Ja, skynden er att växa upp! Fosterlandet behöfver er! Österrike behöfver ert liv, för att Tyskland skall få behålla Elsass-Lothringen, och Ungern kräver ert blod för att behålla sitt övertag över slaverna.

Spåren av krigets ödeläggelser i Galizien och Serbien ha stärkt mig i min uppfattning av krigets ohyggliga meningslöshet.

Nationalekonomer siade, att världskrigets ekonomiska resurser skulle vara uttömda kanske inom några månader, men de ha fått en grundlig bakläxa och måste hitta på nya teorier. Världskriget har snart varat lika många år och tyckes "livnära sig själv", liksom på Banérs och Torstensons tid. Öfver den militära sakkunskapen hade kanske inbillat sig, att det sinnrika artilleriet och den överväldigande "mass-taktiken" skulle avgöra fälttåget på några veckor, men mullvadsarbetet i skyttegravarna tycks aldrig tröttna.

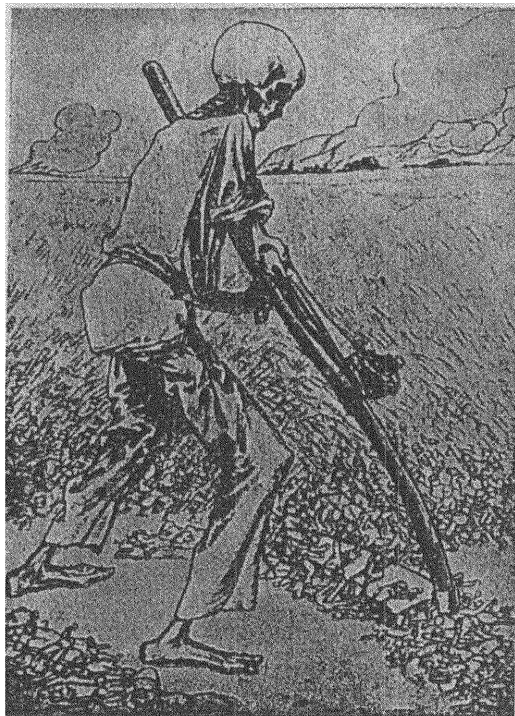
Vad är hela världskriget annat än en förfärande meningslöshet? Men det bevisar dock, säga somliga, att Tyskland är oöverbanneligt och att det ej kan "uthungras", åtminstone ej före än andra länder. Det förra är i viss mening sant och det senare är troligt. Men lika sant är det i så fall, att Frankrike aldrig kan krossas och att England ej kan uthungras. Och Ryssland kan aldrig bli tillintetgjort — man dödar ej en monstruös bläckfisk bara genom att avskära dess sugarmar. Ryssland kan mista både Polen och Finland, men förblir ändå Ryssland, och även om Petrograd sjönke ned i Nevas kärr, står dock Moskva kvar.

Men hela Europa kan bli baserad, och det måste bli det före eller senare genom en långvarig självmoord-process. Däri ligger den stora faran, att det kan förlora sin kulturella och ekonomiska ledning i världen, och inför den faran äro de belgiska och serbiska frågorna betydelselösa. Ligger det ej något vanvettigt i att Europas stora kulturfolk sönderslita varandra, för att de snedögda japanerna och de

fromt kalkylerande dollarpatronerna skola få triumfera? Ligger det ej en hemsk komik däri att Tyskland, kulturlandet par excellence, ingår en allians mot nästan hela vår världsdel med turkarna och de halvasiatiska magyarerna och bulgarerna? När man upplever sådan, frestas man att instämma i den tsjechiske satirikern Machars tvivel: "Ho kan påstå, att världshistoriens princip är framåtskridande? Nej, den är blott rörelses, liv, en kretsande spiral".

Världskrigets slutliga utgång skall bäst visa krigets intiga meningslöshet, ty vid uppgörelsen skall det finnas endast utmattade, besegrade och missnöjda, men ingen absolut segrare. De tyska vapnens glänsande segrar och den tyska kulturens storartade organisationsförmåga måste tilltvinga sig respekt, men i längden är Tysklands ställning ohållbar för den europeiska jämvikten. Det många beundrare, men ännu fler fiender och avundsmän. Mänsklighetens verkligt stora frågor avgöras dock ej blott genom järn och blod, och den slutlige segraren blir den, som för sin seger har att tacka den etiska idé, för vilken han kämpar. Därpå tvivlar ej den tyske idealisten, men fransmannen är lika säker på sin goda sak. Ja, det gäller i minst lika hög grad om ryssarna med deras mystiska fatalism. Slavofilismen är ju ytterst blott en överflyttning av hegelianismen på rysk jordmån, och självöver-skattningen är lika stor hos Dostojevskis landsmän som i den tyska andan, även om den ej yttrar sig i den plumpa formeln: "En tysk soldats liv är mer värt än katedralen i Löwen". Ja, förvisso är människolivets mer värt än en stenhop, helst om denne tyske soldat råkat heta J. W. von Goethe. Men intet folk har monopol och det enda saliggörande världsfrälsningsreceptet. Kulturen tillhör alla civiliserade nationer, stora som små, och litet är blott det folk, som har små idéer, som den landsförviste Masaryk uttrycker sig.

Om eljest någon folkstam skall utgå som den relativa segraren ur världskampen, tror jag, att det just är slaverna. De ha haft jämförelsevis få kulturskatter att riskera, därför att de äro unga folk i historisk mening. Men just därför att de äro unga, ha de rikare framtidsmöjligheter och besitta

Teckning av Raemaekers.

vida större vitalitet i rent biologisk mening, vilket ock statistiken visar. Ryssland förblir allttjämt ändå jätten Anthevs, som genom beröring med moder jorden får nya krafter. Polen är så långt ifrån förlorat, att dess fulla autonomi blott är en snar tidsfråga. Bulgarien har ryckt upp som ett Preussen bland sydslaverna; Ukraina har genom kriget ingått i det europeiska medvetandet som ett självständigt etnografiskt begrepp; det halvt slaviska Albanien är ej längre ett Tibet i Europa, och den tjechiska nationaliteten skall just genom det starka trycket få ökad spänstighet. Och även om Serbien tillfälligtvis utplånades från den politiska kartan skall dock den serbiska idén få ökad spridning genom martyrskapet, hur mycket än landet vid Sava och Morava må "magyaroniseras" och "kroatiseras". Jag har med egna ögon beundrat, hur Österrike-Ungern söker bygga upp något nytt på de serbiska ruinerna. Men även här utför Tyskland en stor kulturmission för slaverna: det inför den organisation och den ordning, varförutan en rättsstat ej kan byggas upp, och i Makedonien äro Mackensens pickelhuvar pionjärer för slavisk kultur.

Som ett generellt uttryck av mina båda resor bevarar jag det fördelaktiga minnet av de olika ländernas soldater. Hur plikttrogna, offervilliga, nyktra och vänliga äro de icke! Men den

glättiga hurtigheten och seger-vissheten, som jag i höstas tyckte mig läsa i mångas uppsyn, återfann jag ej i våras. Och hur kunde detta vara möjligt i längden? Jag tillbragte påskaftonen i den välbekanta staden Przemysl, men trots den stundande helgön låg det apatisk trötthet över soldaterna. Men här var det kanske en särskild orsak: det fanns inte en enda cigarrett till salu i hela staden, ty ryssarna hade bränt de galiziska tobaksfabrikerna, och nytt lager hade ej hunnit anskaffas utifrån!

Det talas vackra och sanna ord om krigarnas hjältetmod och ädelmod, men det talas mindre om medaljens mörka baksida. Läkare kunna lämna märkliga upplysningar om könssjukdomarnas utbredning genom krig; uppfostrare göra nedslående iakttagelser om den minderåriga ungdomens sedliga förvildning och om smakens förråande genom sensationella "krigsकिन" (biografer).

Militärläkare av olika nationaliteter ha förtrott mig, att kriget i vissa skeden eller moment väcker bestialiska instinkter, och att "kultur-människor", berusade av ett slags vanvett, under världskriget ha begått precis samma barbariska våldshandlingar, varöver Europa så skenheligt förfasade sig, så länge det blott gällde serber och bulgarer. Jag talade med många i Galizien om det galiziska eländet, och både från polskt och ukrainskt håll fick jag samma svar: "Ryssarna voro svåra, men än värre blev det, när de "befriande" honved-rogementena kommo."

Då offren för zeppelinarnas meningslösa bomber begravdes i Paris, sade ärkebiskopen: "Må vi böja oss inför offren för det tyska barbariet, vilka dött för fosterlandet." På ett gravkors i det förödda Polen läsas de ryska orden: "Detta kors skall besegra det förbannade Tyskland." Och Wiens härliga Ratskeller har vanhelgats genom att man på en vägg ännu har kvar det osmakliga plakatet: "Gott strafe England!"

Världskriget har ock påvisat meningslösheten i slika folkstämmingar, som ändå kalla sig kristna, och ihålligheten i den dumma frasen "Folkets röst — Guds röst". Den pöbelhop, som i dag hurrar utanför ett legations-hotell, kan nästa afton slå sönder

fönsterrutorna. Men på verkligt nationalhat i längden tror jag icke — handel, samfärdsel, industri, vetenskap och konst äro starka föreningsband, och vad som förenar människorna är dock starkare än det, som söndrar dem. Spörj soldaten, om han på slagfältet eller i sjukhuset hatar sin segrande eller besegrade motståndare! Nej,

”blott på livet hämnaden ser,
vid graven hatar ingen mer”.

Men var finns då meningen i detta människoslaktande? Behövs det så förfärliga argument för att påvisa, att den Marx'ska Internationalen överlevt sig själv, eller för att påskynda en ny statsocialism? Är det för att efter den långa krigskrisen skapa en lika lång fredskris med onaturligt stegrade priser på livsmedel, med arbetslöshet för de lemmalytta invaliderna, de plåtlösa f. d. krigsfångarna och med skärpt social konkurrens mellan könen? Eller är det för att militären som en gynnad kast fortfarande skall behålla sitt övertag, skapa särskilda lagar över den borgerliga rätten och göra det byråkratiska oket ännu tyngre?

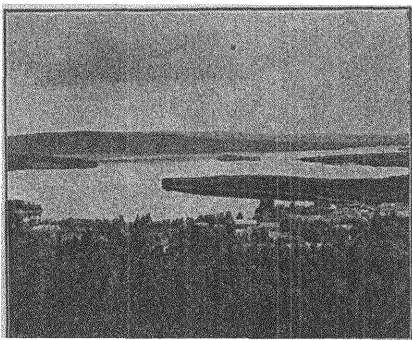
Jag minnes med rörelse den vid korsset knäböjande änkan på den galiziska heden. Men även en annan syn har fastnat i mitt minne. I det på serbiska män totalt blottade Serbien gingo kvinnor på fälten; de plöjde och sådde för framtida skördar. Ja, kanske är det kvinnorna förbehållet att slutligen bryta krigets bann och bringa de späda fröna till mognad.

Det är icke nog att ligga vid korssets fot och sucka, man måste följa Hesiodos' råd:

”Bed med handen på din plog!
Då välsignar bönnens kraft din möda.”

Ty den som icke tror på denna framtidssädd, han står ännu kvar på den barbariska nivån, och för honom blir utvecklingen en spiral, som skenbart slingrar sig uppåt, men i själva verket återkommer till samma utgångspunkt — en orm, som biter sig själv i stjärten. Det är med fredsrörelsen som med nykterhetsfrågan: den kan misstaga sig om medlen och metoderna, och de må strängt kritiseras. Men den, som försmädligt avfärdar eller kallt betvivlar idealets möjliga förverkligande, begär en synd mot den helige ande.

(Forum.) Alfred Jensen.

Utsikt från Lekoberg över Vässman och Brunnsvik.

Brunnsviks folkhögskola 10 år.

Lite var ha vi väl läst i dagspressen om den kända bildningshårdens tioårsfest, och i det även Morgonbris sänder skolan sin hälsning och välgångsönskan återge vi här nedan några ord ur festskriften 1906—1916 av d:r Karl-Erik Forsslund om

Hur Brunnsviks folkhögskola kom till.

Ären omkring 1905 gick en ”andlig väckelse” över Dalarna. Dess bästa och varaktigaste frukter blev pånyttfödelsen av hemslöjden och det vaknande bildningsintresset hos bygdernas folk, särskilt ungdomen. Det var de stora ungdomsmötenas och de flyttande folkhögskolekursernas tid. De namn, man särskilt minnes från dem, är Gustaf Ankarcrona, Uno Stadius och Karl Trotzig. Ankarcrona utgav sin tidning Siljan, Stadius höll sina kurser här och där i Dalarna, främst i Siljanssocknarna.

Kort efter kursen och ungdomsmötet Mora 1906 kommo de båda på besök till Storgården. De hade länge gått med drömmar om en fast folkhögskola i Dalarna — i hela det stora landskapet fanns då blott en enda sådan, Fornby. Jag hade ju på mitt håll gått med samma drömmar. I Brunnsvik nära Storgården hade ett halvår förut ett nytt Folkets Hus blivit byggt; där hade man en lämplig lokal, härligt belägen, med stor utsikt över Vessman och bergen däromkring, mitt i en gammal bergslagsbygd, i ett hörn av Dalarna, om också ej i dess hjärta.

Det hela gick med fart. På något dygn hade drömmarna tagit gestalt och börjat förverkligas. Arbetsprogram och kursplan utarbetades — ett möte i Ludvika utlystes i mitten av juli — folkhögskoleförening bildades — kommunalrämndsordföranden Frans Danielsson blev ordförande, hans närbelägna gård hyrdes såsom föreståndarebostad, matsal och skolkök. Allt var klart på 14 dagar.

Ansökan om anslag inlämnades till Ludvika kommun — och vägrades. Denna vägran — liksom ännu mer det senare följande avslaget på skolans ansökan om statsunderstöd — ådrog skolan en allmän uppmärksamhet, som ej

var väntad eller avsedd, och som gav henne en annan läggning, än man från början tänkt sig. I stället för en bygdeskola med hemmet och hembygden som kärna och mål, med slöjd och jordbruk som centrala ämnen, med syftet att ge de närmaste bygdernas ungdom lust och duglighet i vardagsvärv och hemsysslor inom en vid och enhetlig allmänbildnings ram och på dess grundval — i stället blev hon genom omständigheternas spel en huvudsakligen teoretisk och social bildningsskola för arbetarungdom från alla landets hörn, och övervägande industriarbetarungdom.

Att skolan alls kunde komma i gång, därför hade hon i främsta rummet att tacka lektor Odal Ottelin, som omedelbart efter kommunens anslagsvägran skänkte motsvarande belopp. En rad andra givare följde, såväl enskilda personer som arbetare- och nykterhetsorganisationer.

Framtiden låg nog rätt mörk inför oss, inre slitningar förekommo ju också. Men snart nog blev det lugnt inombords, och omsider stillnade även striden och stormen omkring oss. Det är nu endast de ekonomiska svårigheterna, som delvis stå kvar. Att de ej äro ännu större, att skolan, trots dem kunnat bliva, vad hon nu är, det har hon många hängivna, offervilliga vänner ått tacka för, bland dem en skara minnesgoda och trogna gamla elever och i främsta rummet de senare tillkomna, nu verksamma lärarekrafterna.

Till dessa efterträdare ett varmt och fast handslag från en av de första enkla nybyggarna!

Karl-Erik Forsslund.

En hälsning från Finland.

Red. av Morgonbris har mottagit följande hälsning:

Kära kamrater!

Fastän samarbetet mellan den internationella soc.-dem. kvinnorörelsen har lidit av svåra tider, följa vi Edra strävanden och tänka med djupt deltagande på de lidanden, som drabbat kvinnorna i alla länder. Vi önska av hela vårt hjärta att den tiden snart måtte gry, då vi kunna möta varandra i fredligt arbete för mänskligheten. Såväl våra soc.-dem. kvinnoföreningar som fackliga organisationer hava under den gångna vintern verkat inom möjlighetens gränser. Så hava vi bedrivit propaganda och bemödat oss om att erhålla kommunal hjälp åt skolbarn och arbetslösa kvinnor. Under lantdagsvalen den 1 och 3 juli hava vi tagit del i valkampen för att underklassens kvinnor måtte göra sin plikt som kvinnor, medborgare och proletärer.

Kära kamrater! Emottag vår hjärtliga hälsning, varigenom vi försäkra Eder om vår solidaritet och sympati! På Finlands soc.-dem. kvinnoförbunds vägnar:

Hilja Pärssinen.

Den gamle Arimans längtan.

Här skall jag trampas till sår min fot,
här skall jag digna en gång i sot
som ett utnött, bortkastat gammalt vrak —
här skall stiga mitt dova knot,
som skall domna och dö enot
svarta bjälkarna i soligt tak.

Men om det också lider mot kvälls
och snart de mörka bommarna fallts
för dörden, som rider vid Assjans brand,
giva blott Gud att min längtan hålls
i nya deglar — att fährden ställs
av unga släkten mot soligt land.

Lilla pilt, du som kättran ditt sköt
när smältvitt järn på hallarna flöt
och tänkte sveda din träskodda hätt,
jag önskar en längtan sig gåt
så varm i äg och hindren bröt,
som binda din unga, späda själ.

Jag önskar att du och andra små,
som nu i kvarnarnas gömmor gå,
skulle vakna i solen en gång —
att frihetens klockor skulle slå
och att ni alla sjöngde då
en livets heliga altarsång.

Abdon Jansson-Furuhage.

Två blommor.

Ariman sade:

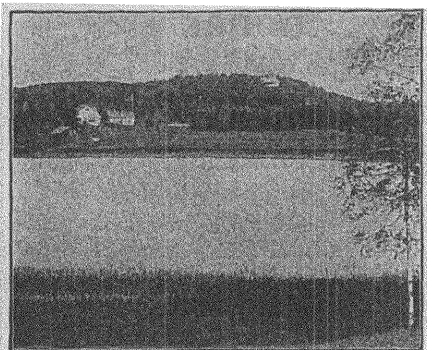
Det enda arv som till mig delats
det är två blommor efter mina fäder —
en lilja vit som jämt mig gläder,
vid hennes åsyn har mitt hjerta helats.

Med taggarna, som aldrig felats,
den andra river sönder själens kläder,
då sorgens skugga till mig träder
och gör en sorgsång när en visa spelats.

Så stå de båda där på bordet —
en lilja vit, som ger mig tro på livet,
en taggig blomma, som ger mig sären.

Och därför är mitt liv väl vordet
en skugga av sig själv — så sönderrivet
igenom alla långa åren.

Abdon Jansson-Furuhage.

Emaus vid Stadsberget, Hedemora.

Duktiga kvinnor i Dalom

ha ju varit omtalade sedan långt tillbaka i historien och att de fortfarande finnas fick jag under min vistelse vid Templarordens möte i Hedemora erfara. Som det är ett glädjande tecken på att socialismen, trots allt, vinner mark låter jag Morgonbris förmedla en hälsning från dem till kamrater i övriga svenska bygder.

Redan första dagen efter min ankomst till Hedemora fick jag, tack vare en käck manlig ungdomsklubbbist, som i förbigående sagt var eld och lågor för att kvinnorna skulle bilda en egen klubb — heder åt sådana manliga kamrater! — göra deras bekantskap.

Kvinnorna i Hedemora ha emellertid sedan en tid rekviderat 25 ex. av Morgonbris pr. månad och nu voro de beslutna att bilda en egen klubb. Inbjuden till starten kände jag mig dock ganska enkel att inte kunna genom ett föredrag hjälpa dem i väg, men som jag är förvissad om att dessa kvinnor — organiserade nykterhetsvänner — sätta fart i sin förening ändå, lät jag samvetet tystna med förebräelsen och låter i stället V. U. sörja för ett präktigt föredrag åt vår yngsta klubb.

Hedemora soc.-dem. kvinnoklubb bildades alltså den 4 juli med åtta medlemmar. Flera kvinnor hade dessutom lovat deltaga, men voro för tillfället hindrade.

Till styrelse valdes: ordf. fru Ingeborg Broberg, sek. och korresp. sek. fröken Emelia Bergdal, adr. Folkets Hus Café, kassör fröken Hanna Samuelsson, v. ordf. fru Karin Thörnkvist, uppördsman fru Hanna Eriksson. Kommissionär för "Bris" Ingeborg Broberg.

Kvinnorna i Hedemora ha givit ett glädjande exempel på att med god vilja kan något göras, på samma gång det bör vara en stråle av hopp åt våra kvinnor inom Centralstyrelsen, som alltför ofta från gamla klubbar få höra det odrägliga: "Det går inte."

Till sist, med ett tack för all vänlighet, önskar jag Hedemora arbetarkvinnor lycka och framgång i arbetet inom sin klubb till båtnad ej blott för södra Dalarna utan för allas vår strävan för utbredandet av socialismens idé.

Glada leenden och klang i stämmorna jämte en ståtlig och mäktigt talande bygd har dessutom givit mig minnen från Dalafärden, som troget skola gömmas.

Rebecka.

Blomdoft.

Det står en liten blomma i min vas på skrivbordet. Hon står där så vit, så ren och fyller hela rummet med sin doft och gör det angenämt och skönt i sin lilla värld.

Dess dagar äro ju så få; snart har hon vissnat och finns inte mer, ej ens i minnet och likväl står hon där så glad och ger ut det hon har att giva. Jag tycker hon talar så mycket genom sitt tysta språk. Hon förtäljer om så mycket skönt och härligt och vittnar om den som skapat henne och givit henne den uppgiften att fylla sin lilla plats i världen med en ren stilla doft, en liten hälsning från evigheten för dem som lärt sig lyssna till dessa små hälsningar, varav hela skapelsen är uppfylld.

Då blir det så vekt, så varmt i min själs inre. Jag fylls av längtan att liksom blomman få bli ett litet vittne om det eviga, det sanna, en liten budbärare, som på ett stilla glatt sätt ger ut till min omgivning, till den lilla del av världen, som jag kommer i beröring med, små hälsningar från min själs ursprång, evigheten.

Det är så mycket i själens inre, som man liksom vill behålla för sig själv. Det är så svårt att forma de finaste känslorna och tankarna i ord. De förlora så mycket av sin finhet genom att uttalas. Och så blir ofta det som är mig så kärt, så dyrbart, hara missförstått och nerdraget.

Men männe blomman slutar att dofta och giva därför att ingen finns som uppskattar henne? Nej, hon är bara så glad att få ge av det hon själv fått och sörjer inte över untingen någon finnes som lyssnar till hennes språk eller ej.

"Hon räknar ej: tag eller giv!

Hon lika fullt vill oss välsigna!"

Den hand, som satt blomman till ett litet vittne om evigheten i världen, sörjer nog för att hennes språk skall bli uppskattat och förstätt.

Snart kanske även jag har slutat min levnads dagar och liksom blomman är gömd och glömd. Därför, innan dess, måste jag giva ut av mitt väsens innersta, allt det där, som liksom blomman tysta språk dock kvarlever långt sedan blomman är förgäten.

Det är sanningen och rättvisan i vårt liv som alltid skall leva långt sedan vi själva äro döda. Det är detta vi vilja giva ut åt vår omgivning som en liten hälsning — om än aldrig så ringa och skröplig — från evigheten, rättvisans och sanningens ursprång.

Om varje socialistisk kvinna ville vara en sådan där liten budbärare i världen, då skulle snart brutaliteten och det råa våldet vika, världsandan skulle bli mildare, rättbegreppen skärpta och människovärdet komma till sin rätt. Därför, systrar, låt oss giva ut av det bästa inom oss för vår sak, giva utan förbehåll hela vårt väsens finaste tankar och känslor, så att när vi själva vissna bort vår strävan till livsinnehåll förtäver och utvecklas allt mer och mer genom kommande släkten.

E. S.

Kvinnornas International.

En hälsning på kvinnornas dag i Holland från Clara Zetkin.

De socialdemokratiska kvinnornas international är icke död, ty de socialistiska kvinnorna i skilda länder — även i de krigförande — arbeta och kämpa i dess anda. Oaktat kanonernas dån, oaktat alla nationella sånger som uppställas, oaktat den bittra nöden i millioner hem och ångesten för de kära ute på slagfälten, oaktat militärlagarnas tryck och de stora luckorna som kriget gjort i proletarietets förtrupper i kampen, oaktat allt detta församlas de socialistiska kvinnornas international.

Trogen Köpenhamnskongressens resolution kallar den Eder att strida för politisk och ekonomisk likhet för man och kvinna och för mänsklighetens fulla frigörelse genom socialismen. Alla länders socialistiska kvinnor stå förenade i sina ansträngningar att nå detta mål och att förena alla de lidande arbetande kvinnorna till en här av tappra kamrater.

Kunna dessa verkligen sätta sitt förtroende till kvinnornas international nu, då det ser ut som om världskriget hade nedslagit den andra socialistiska internationalen och idealen om ett broderskap mellan alla länders proletariat?

Med glad förtrostan kunna vi svara ja!

Kvinnornas socialistiska international har givit prov på sin makt att stå emot falska individualistiska idéer, har visat prov på sin orubbliga trohet mot socialismen. Socialistiska kvinnor hava sträckt ut sina händer mot varandra över slagfälten. Men de gävo sig icke tillfreds därmed. I mars förra året kommo representanter för socialistiska kvinnor såväl i krigförande som neutrala länder tillsammans till en kongress i Bern.* Och de voro överens om att den första stora plikten som världskriget lade på dem var att verka för freden och för de gamla kända orden: "Arbetare i hela världen, förenen Eder!". Och de hava även i handling visat att "man måste lyda Gud mer än människor".

Bernkongressen skall en gång bära frukt i framtiden. Det skall komma en dag, kanhända snarare än vi tro, då de stora massorna av arbetare skola gå genom strömmar av blod till en tredje international.

I gamla dagar var det kvinnornas plikt att tända den heliga elden. Må vi tända den internationella socialismens heliga eld, så att den må brinna allt högre och klarare och bliva ett bål som lyser arbetareklassen på dess väg över kapitalismens undergång. I denna heliga elds tecken skola de socialistiska kvinnorna arbeta för frihet, rättvisa och fredsvilja. I denna kamp skola de ej rygga tillbaka för något offer eller något nederlag. De känna endast ett samlingsord:

Framåt till de socialistiska kvinnornas international!

* Manifestet, som antogs vid denna kongress, är infört i Morgonbris nr 7 år 1915.

Nya länkar.

Ett tidens tecken så gott som något!

Centralstyrelsen har under senaste tid allt omellanåt fått mottaga brev från olika platser med begäran om föredrag, ty "vi äro några intresserade kvinnor, som önska få en kvinnoklubb bildad här på platsen", heter det. Så långt det är C. S. möjligt sända vi gärna på en dylik begäran talare och kvinnoklubbar ha bildats efter föredrag av Ruth Gustafson i Norrtälje och i Spånga med föredrag av Agda Östlund samt, som å annat ställe i Morgonbris synes, i Hedemora av Rebecka Svensson och flera äro förberedda.

C. S. riktar härmed en uppmaning till arbetarekvinnorna landet runt: Sätt fart i agitations- och organisationsarbetet! Hjälptill att förbereda höstens agitation! Tillskriv Soc.-dem. Kvinnornas Centralstyrelse för råd och upplysningar.

En dödsruna.

Malmberget den 29 juni 1916.

Kamrat Hilma Lundberg, medlem i Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb sedan den 13 april 1909, avled i sitt hem den 25 maj.

Få kvinnor äro så varmt intresserade och så verksamma för vår gemensamma sak som hon varit. Under den tid hon tillhört klubben var hon styrelseledamot i 2 år samt kommissionär och försäljare för vår tidning, Morgonbris. Dessutom blev hon invald i styrelsen för den av klubben startade koopmjölkföreningen Solidär, i vilken hon tog en livlig del. I barnavårds- och pensionsnämnderna var hon även invald samt i styrelsen för Koop. kvinnogillet. För sitt stilla och sympatiska uppträdande, sin klara blick för sanning och rätt, var hon allmänt avhållen och uppskattad och sent skall hon glömmas.

A Malmbergets Socialdemokratiska kvinnoklubbs vägnar:

Lovisa Dahlberg. Amanda Johansson.
Ordf. Sekr.

Andlig fattigdom.

"Fattigdomen är ingen dygd och ej heller något brott." — Emot den förra delen av denna filosofiska dubbelsats ha fattigmunkar m. fl. protesterat i ord och handling, inbillande sig själva och andra att fattigdomen som sådan är av natur att kunna öppna himlens port med dygdens rätt. Å andra sidan förnekar en hel del gott folk den senare delen av satsen, att fattigdomen icke är något brott, då de i fattigdomens representanter snarast vilja se av gud förkastade varelser eller, på sin höjd, ett släkte som lever i saknad av "guds välsignelse". Fattigdomens bojar identifieras sålunda här med bärarens brottslighet. — För dessa primitiva opponenter faller visserligen icke den ovan anförda neutraliserande satsen om fattigdomens väsen.

Men om vi övergå från den materiella fattigdomen till den andliga, kan frågan om fattigdomens dygd eller brott möjligen komma i en annan dager. De andliga förmögenheterna äro icke precis av samma art och fördelade efter samma grunder som de materiella. På därhusen, där ingen andlig trustbildning gärna förekommer för att konsolidera det växande kapitalet, mötas de stackars individerna från vitt skilda ekonomiska "förmögenhetsstreck" i en — visserligen icke skön — men på det hela taget, jämbördighetens förening. Och det bör kunna ifrågasättas, huruvida icke även bland de s. k. "kloka" människorna den andliga förmögenheten bör taxeras utan hänsyn till de materiella förmögenhetsstrecken! Det är icke meningen att här påstå att icke den materiella förmögenheten kan användas till utveckling och fullbordning av den andliga, och att, å andra sidan, bristen på materiell förmögenhet icke skulle vara hinderlig för samma ändamål. Men det kan gå för sig att i detta sammanhang franhålla några drag av andlig fattigdom, mot vilka de materiella fördelarerna icke lämna någon garanti.

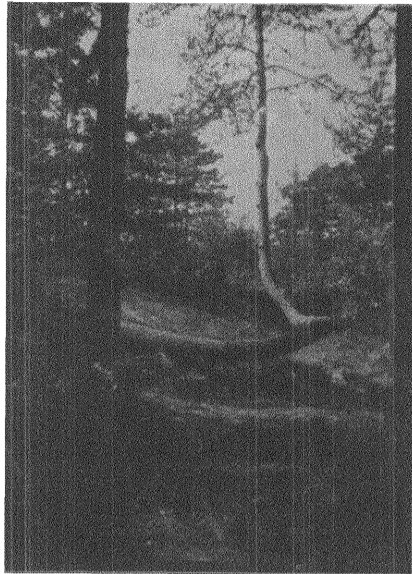
Juristernas kriterium på en "klok" människa är ju det, att hon skall kunna "taga vård om sig och sitt gods" — varom icke räknas hon till de omyndigas och "de darrars" klass. — De kloka läsarinorna av Morgonbris kunna här — att börja med, och med en sidoblick på sin ekonomiskt och politiskt lagliga ställning — göra en reflexion över våra juridiskt lärdas och lagstiftares andliga förmögenhetsställning — och taxera den därefter! Resultatet av en sådan reflexion och upptaxering bör väl bliva, att lärdom och sakkunskap — ja, vetenskaplig bildning — ehuru i och för sig goda ting, behöva, då de av sidohänsyn missbrukas, underkastas den demokratiska kontrollen. — Träd, som vilja växa ända upp i himmelen, bliva onaturliga, fördensku!

avskräckande och tarva klippning medan tid är.

Den militära sakkunskapen i sin hänsynslöshet gent emot statens ekonomiska och sociala trivsel — för att ej tala om dess otaliga missgrepp och försyndelser på det egna området — har visserligen icke dokumenterat sig med någon så värst stor andlig fömogenhetssiffra, om denna skall beräknas efter det sunda förståndets och klokhetens måttstock. — Och var håller den vetenskapliga bildningen hus i dessa ragnaröksdagar? Ha filosoferna uppfunnit någon andlig balsam till räddning för den i dödsångest och dödsskrän kringtumlande mänsklighet, som just nu en längre tid underkastas en allmän blodtappning, vars like aldrig förr ägt rum? Är det icke filosoferna, som i stället för att blåsa till strid för livets och andens rätt och bestånd, med dödens giftiga andedräkt viskat statsmännen i öronen den där vackra teorien om "järn och blod"! — Var snubblar man på teologernas andliga guldhögar, vilka så här dags borde ha växt till oöverstigliga berg — så lång tid de haft tid på sig att förvalta sina pund?! Under den "gudarnas skymning", vi nu genomleva, är det väl ett bevis på barnslig och otillbörlig enfald, om man ställer den frågan till teologerna — som i flera århundraden innehaft högsta ledningen av vårt undervisningsväsen — hur långt har den sanna andliga förmögenheten genom edra bemödanden utbrejts i våra folkskolor, bland vår uppväxta ungdom — i samhället i sin helhet?! —

Vet man bland vetenskapsmännen ens och är man överhuvud enig om, av vilken metall den andliga myntfoten består? — I stället för att med (oftast falskt) religiöst patos och med prelatensisk myndighet beskärma sig och skrodera över tidens otro och ondska borde de höga "vetenskapsmännen", teologerna, besinna, att folket icke gärna vill begagna sig av ett andligt myntsystem av icke jämförbara värdemätare, vilka vetenskapsmännen själva icke vilja växla sins emellan! —

I dessa få, men sannerligen icke små drag av andlig fattigdom — gemensamma för de flesta folk — bör man i avsevärd mån kunna söka förklaringen till det elände, som nu övergår världen. Den, som icke i livet självt ser andens uppenbarelse, den andliga rikedom — som icke i människovärdet (allas) funnit den andliga myntfot, varefter alla andliga värden skola beräknas — han är icke skickad att leda mänskligheten

Amatörfoto av O. Palmberg, Bromsten.

Bara en krokig tall.

I den karga och grunda myllan på berget har den växt upp. Det går ej så fort med växten när man skall hämta näring på sten-grunden, ty mycken kraft åtgår för att utveckla rötterna, som klängande måste växa ut många meter på berggrunden för att med sina sugrötter, ur den minsta spricka, uppsöka den nödvändigaste näringen för livet. Samhällsförhållandena dana individen, så även här. En tall, som växer i djup mylla, har sin hjärtrot samt ett par tre stycken stödje- och sugrötter, som växa ganska djupt ner i marken, och behöver ej för att bli rotfast offra så mycket av den inneboende livskraften, som den knotiga bergtallen.

Bergtallen har ingen hjärtrot utan ett helt system av stödje- och sugrötter. Den har lämpat sig efter förhållandena och om så ej vore fallet skulle den för länge sedan dukat under.

Tallen var omkring 20 år gammal, då en övermäktig storm knäckte rötterna på den ena sidan, där de voro svagast, och hade rakt ingenting annat än kala berget att hålla sig fast uti. Den låg där nu sårad i kampen för livet. Emellertid var den besjälad av viljan till livet och sedan såret läkts kröp den utmed marken ända tills den en dag lyckades höja sitt huvud litet åt sidan och sedan uppåt. Ett par tiotal år ha gått sedan dess och nu skjuter den sitt huvud mot höjden liksom om den ämnade taga igen det den blev hindrad i ungdomens dagar. Bredvid den krokiga tallen växa ett par jämnåringar, men dessa se mycket ståtligare ut. Orsaken är att de haft sina rötter i djup mylla, de ha växt upp under gynnsammare förhållanden. Inga rotskador eller näringsbekymmer ha hindrat dem i växten, utan de ha utvecklat sig harmoniskt.

O. P—g.

ut ur "dödens skugga", vari den för närvarande kämpar! —

Hur andligt rik var icke Sokrates i sin andliga demokratism då han gick omkring bland sina medborgare och tilltalade dem med orden: "Känn dig själv!" — Hur andligt rik var ej Kristus, som kunde säga: "Vad gagnar det människan att hon vinner hela världen, om hon därvid förlorar sin själ!" — Hur andligt förmögen var icke Linné, då han i kretsen av sina lärjungar skådade den levande anden i växternas känsloliv och utropade: "Jag ser den allsmåttiges spår!" Och — då han ävenledes fann samma den levande andens krafter verksamma i den studerande ungdomsskaran liv — skrev över sin dörr: "Varen rene, ty gudomen är nära!" —

Dessa män, och otaliga andra stora män och kvinnor med dem, ha haft livet, människovärdet till myntfot och vikter vid bedömandet av den andliga rikedom — allt annat är skräp och lump i jämförelse därmed!

C. F. Num an.

En för mycket.

Nedanstående skildring är tagen "direkt ur livet" — d. v. s. genom studium av några Stockholms-"hotell".

Ensamjungfrun Agnes gick med brådslande steg gatan framåt. Hon skulle om ett par dar byta plats och tankarna gingo oupphörligt runt frågan: bättre eller sämre? Så föll blicken på en skylt, enligt vilken kvinnliga platssökande kunde få hyra billiga och trevliga rum. Hon hade sett skylten otaliga gånger. Hon visste att pensionatet var ett annex till en av dessa privata platsförmedlingsbyråer, som ej äro så sällsynta i storstäderna, där man, skyddad av en bristfällig lagstiftning, kan plocka en tafatt tjänstsökande rätt grundligt.

Agnes gick upp 4 tr., där pensionatet var beläget. Frun själv tog emot. Och så beställde Agnes en bädd åt sig till torsdagsnatten, förskotterade avgiften — 75 öre — och skyndade hemåt med fruns hjärtliga "välkommen på torsdag, fröken" efter sig i trappan.

På torsdagsaftonen klappar hon åter på pensionatets dörr. I en handväska har hon medfört litet småsaker, som man kan tänka sig att ett hemlöst tjänstehjon behöver ha med sig. En s. k. städerska med nedkippade tofflor på fötterna visar henne in i ett rum med fem sängar, två små bord, trästolar och ett tvättställ. På väggen finnes en klocka och en liten spegel. Inte en klädhängare, ej ens en spik att hänga sina kläder på. Hon får anvisning på en bädd, lakan och örngätt lämnas henne och så börjar hon göra sina förberedelser till nattens vila. Men just när hon sitter nedhukad framför spegeln och kammar ut sitt hår, kommer städerskan ånyo

Största lager av Nyheter

i fina och välgjorda **BARNKLÄDER** i alla storlekar för Gossar o. Flickor.

Fullständig

BARNEKIPERING fr. o. m. Huvudbonader, Underkläder o. Skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS ^A/_B, 74 Drottninggatan 74

in och förklarar att sängen är upptagen. Fru har tagit in en för mycket. Och fru är för tillfället borta.

De andra pensionärerna komma nu intågande. Det var två platssökande flickor från Östersund, nykomlingar, samt två äldre kvinnor, som tycktes vara hemma på stället. De tittade medlidligt på Agnes: "Var i herrans namn skulle ett ensamt fruntimmer ta vägen i Stockholm nattetid?"

Så kom städerskan för tredje gången in. Hon hade kommit att tänka på, att deras ena pensionär en gång i månaden brukade vara borta tre dygn. Och det var just nu hon skulle vara borta. Men lakan fanns inga till den sängen. Man fick vänta tills fru kom hem.

Under tiden fick Agnes en något oklar beskrivning av sängens förra innehavarinna. Inte var denna precis tokig, men hon var "ändå som litet försagd"; inte var hon vidare renlig, men inte precis smutsig heller. Men hon sminkade sig och pudrade näsan och klädde sig så, att hon väckte uppmärksamhet på gatan, det gjorde hon förstas. Hostade gjorde hon också, inte så mycket att hon hade lungdot, men troligen lufttröskatarr. Och så var hon alldeles genomskjut av olycklig kärlek och gjorde inte ett smack om dagarna annat än låg i sängen och läste rafflande franska översättningar. Var hon fick pengar ifrån? Det visste ingen. Men pengar hade hon.

Så gick Agnes fram för att ta sin bädd i skärskådande. På den till ytterlighet smutsiga madrassen marscherade en rad feta väggmadamer. Hon vände madrassen, men på andra sidan satt orenligheten i form av stora klumpar och runt om dessa vägglössen, feta och frodiga. Den äldsta av pensionärerna tröstade Agnes med att det blott var "de första nätterna som de beto; sedan märkte man dem ej". Självt gick hon som hjälpfru i finare hus, hälst utländska diplomater och allra helst engelsmän. Tyskar hade så stora fordringar på arbetskraften.

Agnes kunde inte riktigt för sig klagöra sambandet mellan fruns erfarenheter hos den utländska diplomaten och vägglössen i sängen, men hon beslöt taga sin Mats ur skolan och försvinna.

De andra rädde henne att stanna. Östersundsflickorna hade de första nätterna bott på ett annat privathotell, där det var mycket sämre och dubbelt så dyrt. Hjälpfren skildrade de faror hon kunde utsätta sig för, om hon begav sig ut mitt i natten, och städerskan vägrade att öppna porten för henne.

Ut kom hon emellertid över bakgården, och då hon en stund senare stod i sin egen lilla trevna kammare, där allting sken rent och putsat, drog hon en lättnadens suck — hon var tydligen inte lämpad att göra sociala studier utanför marginalen. N o r a S.

Soc.-dem. Kvinnornas Centralstyrelse:

Ordf. fru Anna Sterky, Barnhusgatan 16, I. Sekr. fru Agda Östlund, Upplandsgat. 61, IV.

Soc.-dem. kvinnoklubbar:

Arvika: Fru Lydia Johansson, Fabriksgatan 38.
Billesholm: Fru Gerda Liljeroth, Billesholmsgruva.
Bjuv: Fru Karolina Persson, Kronan.
Boden: Fru Hulda Norin.
Deje: Fru Kristina Löf.
Eskilstuna: Fru Ida Adamsson, Släggan 7.
Fagervik: Fru Siri Nordqvist, Fagerviksverken.
Falun: Fru Anna Hedström, Främby.
Furulund: Emma Nilsson, Eriksdal.
Gällivare: Fru Lisa Svensson, M. A.
Grängesberg: Fru Alma Ström, Blåns 23 B.
Gävle: Fru Signe Andersson, N. Kungsg. 27.
Göteborg: Fröken Therese Sjöberg, Fjällgatan 22.
Hälsingborg: Fru Ida Olsson, Stureg. 14.
Hällaryd: Fru Emmy Johansson, Matvik på Trensåm.
Karlshamn: Fru Bernhardina Bengtsson, Bryggorna.
Karlstad: Fru Hulda Flood, Långgatan 112.
Karlskoga: Fru Brita Sjölund, Postad 134.
Kjävlinge: Fröken Betty Norin, Storgatan 20.
Landskrona: Fru Ida Thuresson, N. Infartsgatan 3.
Lesjöfors: Fröken Alice Nyström, Villastaden.
Lidköping: Fru Anna Svensson, Vännerholms affär.
Linköping: Fru Agnes Lind, Tanneforsg. 8.
Luleå: Fru Otilia Vikström, Tjärhovsgatan 9.
Lund: Fru Augusta Lindström, Östra Märtensgatan 19.
Lysekil: Fru Svea Hallén, Slätten 14, B. G.
Malmberget: Fru Berta Hagren, Berggrensgård.
Malmö: Fru Mathilda Persson, Södra Långgatan 9.
Norraahmar: Fru Sigrid Johansson.
Norrköping: Fru Anna Gustafsson, Munkgatan 4.
Nyköping: Fröken Mathilda Olsson, Folkets Hus.
Nynäshamn: Fru Agnes Backström, Villa 9, Kullsta.
Oxelösund: Fru Karin Nordström, Box 90.
Persberg: Fru Lydia Nääs.
Ronneby: Fröken Rebecka Svensson.
Slottsbron: Fru Lotten Malm.
Smedjebacken: Fru Hanna Sikström, Folkets Hus.
Stockholms Allm.: Fru Anna Karlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.
Stockholms södra: Fru Hulda Roos, Hammarbygatan 15, II.
Skattkärr: Fröken Märta Henriksson, Busten.
Sundsvall: Fröken Elin Bergqvist, Folkets Hus.
Trälleborg: Fru Olivia Nordgren, Arbetets expedition.
Uddevalla: Fru Ada Lind, Karlsberg 19.
Västerås: Fru Agnes Söderquist, Fiskaretorget 3.
Ystad: Fru Sigrid Möller, Dammgatan 19.
Aby: Fru Elin Nyman, Rosendal.
Ahus: Fru A. Lovén, Eriksminne.
Örebro: Fröken Josefina Ljungström, Bergsgatan 24.

Fallet miss Cavell.

Med anledning av miss Cavells avrättning därför att

"hon hade medgivit, att hon lyst i sitt hus brittiska, franska och belgiska soldater i militärerna, alla ivriga att sluta sig till de förbundna arméerna; och hon hade medgivit, att hon underlättat flykten från Belgien för några av dem";

skriver i Forum hr Richard Steffen en polemik följande:

Men varför dödsstraffet upprört den allmänna opinionen icke blott i England utan över hela den s. k. civiliserade världen (icke ens Tyskland undantaget, men möjligen Sverige) är visserligen i icke ringa mån den avrättades kön, men ännu mera hennes nobla personlighet. Hon hade offrat hela sitt liv åt den ädlaste och mest kvinnliga gärning en kvinna kan utföra. Hon var ledaren av ett stort institut, som utbildat sjuksköterskor lika väl för Tyskland som för Belgien. Självt hade hon personligen vårdat många sårade tyskar vid krigets början. Och slutligen hade hon bistått på bindande bevis troligen icke kunnat dömas utan sin egen frimodiga beaktelse.

Fru Leche sammanställer domen över Cavell med engelsmännen behandling av tyske konsuln i Sunderland, som utfört precis samma handling som Edith Cavell, och vars enda bestraffning blev internering för den tid kriget varar. Det har sålunda lite alls varit fråga om domens rättvisa utan om vanlig mänsklig medkänsla med en ädel kvinna, vars förbrytelse i själva verket varit av mindre farlig beskaffenhet och vars tjänster för den lidande mänskligheten, även mot tyskar under kriget, bort förändra något undseende.

Vidare blev man upprörd över den brådstörtade exekutionen, som tydligen företogs med särskild skyndsamt, för att ingen mera omfattande rörelse till Edith Cavells förmån skulle kunna medhinnas. Domen fälldes den 11 okt., och avrättningen försiggick redan kl. 2 följande natt. De austrängningar, som i sista ögonblicket gjordes av den amerikanske ministern i Brüssel med bistånd även av den span-

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

i

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser.

Obs! Beställningsavdelningen.

Riks Liljeh. 16.
Allm. tel. 33 38.

RAGBRÖD SIKTBRÖD

1915 års

K R I G S B R Ö D

1/2 kg. 20 öre, 1/4 kg. 38 öre.

LIMPOR & SPISBRÖD.

A.-B. Sannadals Brödfabrik,
Liljeholmen.
Etabl. 1878.

ske ministern därstädes, voro fruktlösa. Ännu samma dag, som domen fällts, fick den amerikanska legationen efter förfrågan det svaret av det tyska politiska departementet i Brüssel, att domen ej avkunnats, och att det troligen skulle komma att dröja ännu några dagar, samt att underrättelser skulle oavbrutet lämnas om processens förlopp. Sent på aftonen, kl. 8.30 samma dag, erfor man emellertid från annat håll, att domen var fälld och att avrättningen skulle ske under natten. Amerikanska och spanska legationerna vände sig då med enträgna föreställningar till chefen för det politiska departementet von der Lancken, som först nekade till att domen avkunnats och visade sig förvånad över att man kunde tro det, sedermera förklarade att han intet kunde göra och att saken tillhörde generalguvernören, baron von Bissing, men slutligen gick in på att göra en hemställan hos honom. Denne var emellertid obeveklig, och efter midnatt måste försöket uppgivas. Baron von der Lancken lär t. o. m. hava fällt det uttrycket, att "inte ens kejsaren själv kunde inskrida". Som bekant har sedermera Maximilian Haredens tidskrift "Die Zukunft" blivit indragen, emedan han påstått, att kejsaren verkligen velat benåda Cavell, men att telegrammet härom kom för sent. Kanske var det sålunda detta, som var den innersta avsikten med den hastiga exekutionen.

Bön i natten.

Sakta vandra glittervita stjärnor,
morgon väntar bortom österns bryn.
Ängens dimma: nattens ljusa tärnor,
stiger som en vacker dröm mot skyn
och i väster sjunker bortom mon
måneskåran med en sakta ton.

Över ängens blomster rytmiskt sväva
ljusa älvabarn i ljudlös dans:
vackra drömmars mantel några väva,
andra binda sorgens dystra krans.
Nedanför var blommas rosenknopp
fylls av dagg — små tårars pärl dropp.

— Fall en drömmens mantel eller fall en
sorgens krans omkring mitt mörka hår!
Giv mig i min dryck av daggkristallen
eller ock av smärtsamt gjuten tår!
Giv en ros, vars doft gör själen hård
eller törnetagg från smärtans rosengård!

GUSTAV LUNDBERG.

Redovisning

Över insänd betalning av Morgonbris fasta kommissionärer.

April:	
Stockholm: Södra Kvinnokl.	88
» Hulda Roos	10:—
Vetlanda: N. O. V.	4:—
Kiruna: Kvinnokl.	12:—
Ystad: »	10:80
Södertälje: S. D. U. K.	16:50
Bredsjö: S. D. U. K.	3:44
Norrköping: Kvinnokl.	8:—
» Textilarb.-f. avd.	4:80
Revsunds Arbetarekommun	1:60
Essvik: S. D. U. K.	4:40
Arvika: Kvinnokl.	5:—
Hälsingborg: Kvinnokl.	6:—
Nykvarn: S. D. U. K.	1:60
Sandviken: S. D. U. K.	4:—
Falun: Kvinnokl.	1:60
Arvidsjaur Arbetarekommun	—:80
Köping: S. D. U. K.	2:—
Åby: Kvinnokl.	2:40
Fors Arbetarekommun	—:80
Malmberget: Kvinnokl.	14:—
Ställberg: Helmer Messing	—:80
Furulund: Kvinnokl.	4:80
Gellivara: »	3:20
Ljusne: S. D. U. K.	4:—
Mölnlycke: N. O. V.	4:20
Uppsala: Skoarb.-förb:s avd.	1:60
Billesholm: Kvinnokl.	4:80
Oxelösund: »	9:20
Lysekil: »	12:—
Nynäshamn: »	12:—
Möln dal: N. O. V.	4:50
Halmstad: S. D. U. K.	1:50
Malmö: Kvinnokl.	9:60
Lesjöfors: »	1:60
Arvika: »	5:75
Bruzaholm: N. O. V.	3:60
Broby: W. Norman	6:—
Götene: N. O. V.	1:60
Kiruna: Kvinnokl.	12:—
Skattkärr: »	2:40
Bjuv: »	6:40
Karlstad: »	6:—
Revsunds Arbetarekommun	1:60
Stockholm: John Bohm, cigarraffär ...	18:20
Västerås: Kvinnokl.	24:—
Karlskoga: »	3:60
Lidköping: »	6:—
Gellivara: »	3:20
Hörkens Arbetarekommun	1:60
Nävekarvs Koop. kvinnogille	3:20
Mariestad: Engström	20:—
Saltsjöbaden: S. D. U. K.	4:80
Nässjö: Svensson	1:60
Bromsten: Sandell	4:14
Laxå Koop. kvinnogille	6:40
Landskrona: Kvinnokl.	10:65
Falkenberg: Greta Svensson	2:40
Maj:	
Fagerviksverken: Kvinnokl.	18:—
Malmberget: »	14:—
Nässjö: Svensson	1:60
Falun: Kvinnokl.	1:60

K. E. Willebrand

BAGERI-, KONDITORI-

OCH

MEJERIAFFÄR

RIKS 114 29.

ALLM. 81 82

rekommenderas

BIRKAGATAN 12,
KARLBERGSVÄGEN 86,
VÄSTMANNAGATAN 68,
GAMLA BROGATAN 25,
HANTVERKAREGATAN 30,
BERGSGATAN 3,
KUNGS HOLMSGATAN 13.

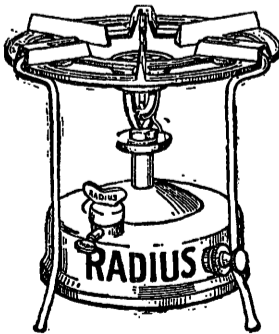
Norrköping: Kvinnokl.	8:—
Karlstad: »	12:—
Ställberg: Helmer Messing	—:80
Viberga: S. D. U. K.	4:—
Malmköping: N. O. V.	3:40
Tobo: Söderberg	2:80
Fors Arbetarekommun	—:80
Slottsbron: Kvinnokl.	2:40
Furulund: »	4:80
Lidköping: »	12:—
Karlskoga: »	24:—
Lesjöfors: »	1:60
Smedjebacken: »	7:20
Åhus: »	37:—
Linköping: »	20:80
Ekilstuna: »	20:—
Nykvarn: S. D. U. K.	5:20
Sandviken: S. D. U. K.	4:—
Stockholm: Anna Olsson	2:—
Möln dal: N. O. V.	4:50
Karlskoga: Kvinnokl.	7:85
Göteborg: »	6:40
Luleå: »	8:—
Kiruna: »	16:—
Gislaved: S. D. U. K.	4:40
Uppsala: Skoarb.-förb:s avd.	1:60
Eslöv: Elna Björklund	10:—
Bromsten: Nora Sandell	2:40
Myra: Zetterman	1:60
Grängesberg: Kvinnokl.	5:60
Stockholm: Allm. Kvinnokl.	27:36
Fagersta: Vretman	4:—

Kvitteras:

Stockholm 10 juni 1916.

Morgonbris' Expedition.

Kommissionärer och organisationer torde taga del av denna förteckning.
I nästa nr införes alla som äro skyldiga mer än 3 månader.

är det märke som begäres då man önskar ett förstklassigt fotogen-gas-kök.

Radius-kökens

detaljer passa till andra fotogen-gas-kök.

Finns i välförsedda Järn-, Bosättnings- och Kooperativa affärer.

Obs! Fotogenkök av mässing förtäras ej av rost!

Radius-köken tillverkas endast av mässing!

ALLMÄNNA SPARBANKEN i Stockholm.

Vasagatan 44, 1 tr.

Öppet kl. 1/2 10—3 och 6—8 e. m.

Moderskapsskyddet i strafflagen.

Den bekanta norska kvinnosakskvinnan fru Katti Anker-Möller höll i fjol — det var innan de nya norska barnlagarna trädde i kraft — ett mycket uppmärksammat föredrag om moderskapets frigörelse, som sedermera publicerades i tidskriften Samtiden. En del av detta föredrag sysslar speciellt med det problem, som i dagarna fått stark aktualitet hos oss genom de påfallande stränga domarna i det Sporsenska fosterfördrivningsmålet. Vi relaterar här nedan några av fru Anker-Möllers synpunkter — om vilka hon långt ifrån är ensam. Framstående kvinnoläkare, kriminalister och sociologer ha kommit till liknande resultat:

Fru Anker-Möller redogör inledningsvis för den under tidernas lopp växlande rättsuppfattningen med hänsyn till havandeskapets avbrytande. Enligt den romerska rätten var fosterfördrivning icke straffbar, emedan fostret betraktades som en del av kvinnan själv. Hennes frihet att bestämma över det ansågs lika självklar som hennes rätt att råda över sin egen kropp. Under medeltiden, då kyrkan ingrep på ett avgörande sätt även i den civila lagstiftningen, infördes stränga straffbestämmelser för fosterfördrivning. Vår tids rättsuppfattning går däremot alltmera avgjort i den riktningen, att samhället icke har någon rätt till ingripande på detta område. Detta framgår bl. a. av den tendens, som gjort sig gällande vid alla strafflagsrevisioner under senare år, att höja straffet för kvaeksalvarnäsigt bedriven fosterfördrivning, men samtidigt nedsätta straffet för de behandlade kvinnorna. Samtidigt kan man konstatera, att åklagarmyndigheter och domstolar oftare än förr avstå från bruket av dessa lagbestämmelser. (I Tyskland synes emellertid sedan världskrigets utbrott en rakt motsatt tendens göra sig gällande.) I Danmark har överackuschören prof. Leopold Meyer i egenskap av tillkallad sakkunnig vid en strafflagsrevision föreslagit straff . . . fullständiga bortfallande för kvinna som låter behandla sig i fosterfördrivningssyfte. I Schweiz har det socialdemokratiska partiet föranstaltat en masspetition för att få detta straff avlägsnat ur schweizisk lag. T. o. m. i Ryssland har en kriminalistkongress med stor majoritet uttalat sig för fosterfördrivningsstraffets borttagande ur ryska strafflagen.

Fru Anker-Möller påvisar, att flera framstående kvinnoläkare erfarenheter ge vid handen, att en mängd havande kvinnor utgå från den uppfattningen, att de ha absolut rätt över sin livsfrukt

Arbetsföringens Bank

Grundad 1883.

Kornhamnstorg 61.

Belånar inteckningar.

Aktiebolaget Nya Banken

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Kooperativa försäkringsanstalterna
bevilja försäkringar

FOLKET

(Av k. maj:t sänkt vid 11 dec. 1914.)
livförsäkring

SAMARBETE

brand-försäkring
på bästa villkor. Ombud antagas.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största värde. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmanärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

och att de icke äro medvetna om att fosterfördrivning är en kriminell handling samt anför en del moraliska och fysiologiska moment, som bli bestämmande för kvinnans rättsuppfattning. Rättsuppfattningen med hänsyn till fosterfördrivning måste, anser fru Anker-Möller, påverkas av de fakta som redan föreligga. Avbrott av havandeskap försiggår nu efter en måttstock, som skulle ha varit otänkbar i de tider då straffbestämmelserna kommo till stånd. Detta visar att straffbestämmelserna icke uppnå sitt ändamål. Livet inrättar sig utan hänsyn till dem.

Det är ytligt, fortsätter fru A.-M., att tro att denna förändring beror på en förslappad moral, en större njutningslystnad, begär efter ett makligt och nöjesrikt liv. De nämnda fakta äro uttryck för växande ansvarskänsla mot att sätta barn i världen, för djupare förståelse av att människans öde är avhängigt av de förhållanden, varunder hon växer upp, för större krav på barnets skötsel och näring och även på en berättigad ovilja från kvinnornas sida mot att deras kropp utnyttjas på ett hänsynslöst sätt.

Agitera

för MORGONBRIS, din EGEN
tidning!

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premior i **DE FÖRENADE**. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för män.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse:

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16,
1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sek.: Fru Agda Östlund, Upp-
landsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Bryggeriarb.-förb exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Brösel, Upplandsg. 61, 4 tr. Åhus, tel. 286 53.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)
avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 8 e. m.

Obs.: Lokal i P-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb
(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening
avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i
varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli
och aug.) i Folkets Hus G-sal. Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje månda-
gen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl.
8,30 e. m. Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb
avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje mån-
dagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus. Styrelsen.

**Malmbergets soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller ordinarie möte andra och sista
måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna
Styrelsen.

Agitera för arbetarepressen!